

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din ____ _____ 2024

**pentru aprobarea proiectului de lege
cu privire la Curtea Constituțională**

Guvernul **HOTĂRĂȘTE**:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la Curtea Constituțională.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează :

Ministrul justiției

Ministrul finanțelor

LEGE **cu privire la Curtea Constituțională**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

Capitolul I **DISPOZIȚII GENERALE**

Articolul 1. Statutul Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiilor statului de drept și a separației puterilor în stat, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 2. Principiile de activitate

Curtea Constituțională activează în baza principiilor legalității, independenței, colegialității, contradictorialității și transparenței.

Articolul 3. Cadrul normativ de funcționare

Organizarea, competențele și procedura jurisdicției constituționale sunt reglementate de Constituție, de prezenta lege și de regulamentele aprobate de Curtea Constituțională în temeiul legii.

Articolul 4. Competența materială a Curții Constituționale

(1) În scopul exercitării activității de jurisdicție constituțională, Curtea Constituțională îndeplinește următoarele atribuții funcționale:

a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova intenționează să devină parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validează mandatele deputaților în Parlament și al Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova, interimatul funcției de Președinte, imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor normative prevăzute la lit. a), la sesizarea instanțelor judecătorești;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Controlul constituționalității se extinde asupra actelor normative atât după, cât și înainte de publicarea acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 5. Prezumția constituționalității actelor normative

Orice act normativ se consideră constituțional până când neconstituționalitatea acestuia se constată în procesul jurisdicției constituționale.

Articolul 6. Limitele de competență

(1) Atribuțiile Curții Constituționale sunt prevăzute de Constituție și de prezenta lege. În exercitarea atribuțiilor, Curtea Constituțională își stabilește singură limitele de competență.

(2) Competența Curții Constituționale, stabilită la alin. (1), nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.

(3) Controlând constituționalitatea actului contestat, Curtea Constituțională poate adopta o hotărâre și în privința altor acte normative a căror constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea actului contestat după solicitarea opiniei participanților la proces.

(4) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională poate solicita Curții Europene a Drepturilor Omului emiterea unui aviz consultativ în chestiuni de principiu privind interpretarea sau aplicarea drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în protocoalele la aceasta.

Articolul 7. Obligativitatea executării cererilor Curții Constituționale

Autoritățile publice, persoanele fizice și juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare, sunt obligate să comunice informații, să prezinte, în termen de 15 zile, documentele și actele pe care le dețin, solicitate de Curtea Constituțională în vederea exercitării atribuțiilor sale funcționale.

Articolul 8. Simbolurile

(1) În sala de ședințe a Curții Constituționale se află Constituția, Stema și Drapelul de Stat, precum și Drapelul Curții Constituționale.

(2) În timpul ședințelor publice, judecătorii Curții Constituționale poartă robe, al căror model este aprobat de Curtea Constituțională.

(3) Pe durata exercitării mandatului, judecătorii Curții Constituționale dețin legitimație de serviciu.

Capitolul II

ORGANIZAREA CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 9. Structura Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani. Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.

(2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

Articolul 10. Plenul Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională își exercită jurisdicția în ședințe plenare (plen).

(2) Cvorumul în plen este de două treimi din numărul total al judecătorilor Curții Constituționale.

(3) Curtea Constituțională este convocată în plen de președintele acesteia ori la cererea a cel puțin doi judecători.

Articolul 11. Alegerea președintelui Curții Constituționale

(1) Președintele Curții Constituționale este ales prin vot secret, pentru un termen de 3 ani, cu majoritatea de voturi ale judecătorilor.

(2) Dacă la primul tur de scrutin candidații nu întrunesc majoritatea de voturi, se procedează la al doilea tur de scrutin între cei doi candidați care au obținut cel mai mare număr de voturi în primul tur și este ales președinte judecătorul care a obținut cel mai mare număr de voturi.

(3) Dacă la cel de-al doilea tur de scrutin candidații întrunesc același număr de voturi, președintele este ales prin tragere la sorți între candidați.

Articolul 12. Atribuțiile președintelui Curții Constituționale

(1) Președintele Curții Constituționale exercită următoarele atribuții:

a) coordonează activitatea Curții Constituționale și repartizează sesizările spre soluționare;

b) convoacă ședințele Curții Constituționale și prezidează ședințele acesteia;

c) reprezintă Curtea Constituțională în fața autorităților publice din țară și străinătate;

d) exercită conducerea generală a Secretariatului Curții Constituționale, numește în funcție, modifică, suspendă și dispune încetarea raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici și ale personalului din cadrul cabinetului persoanei cu funcție de demnitate publică, angajează și eliberează din funcție alt personal, în condițiile legii;

e) prezintă spre aprobare plenului Curții Constituționale regulamentele de activitate, organigrama și statul de personal;

f) îndeplinește alte atribuții în conformitate cu legea.

(2) Președintele Curții Constituționale organizează și implementează sistemul de control intern managerial și poartă răspundere managerială pentru administrarea bugetului instituției și a patrimoniului public aflat în gestiune.

(3) În exercitarea atribuțiilor, președintele Curții Constituționale emite ordine și dispoziții.

(4) În cazul absenței președintelui Curții Constituționale sau imposibilității exercitării atribuțiilor, plenul Curții Constituționale alege un judecător care exercită atribuțiile acestuia.

(5) În activitatea sa, președintele Curții Constituționale este asistat de un cabinet propriu.

Capitolul III

JUDECĂTORII CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 13. Criterii de eligibilitate și modul de selectare a candidaților la funcția de judecător al Curții Constituționale

(1) Judecător al Curții Constituționale poate fi persoana cu reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliu în țară, are pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic superior sau în activitatea științifică și are mai puțin de 65 ani la accederea în funcție.

(2) Cu 3 luni înainte de expirarea mandatului fiecărui judecător, președintele Curții Constituționale informează în scris, autoritatea care a desemnat judecătorul a cărui mandat expiră, privind demararea procedurii de desemnare a unui nou judecător. Până la expirarea mandatului judecătorului, autoritatea competentă trebuie să numească un nou judecător.

(3) Numirea se face numai cu acordul prealabil, exprimat în scris, al candidatului. În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu funcția de judecător al Curții Constituționale sau este membru al unui partid politic, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, până la data depunerii jurământului, din funcția pe care o ocupă cu excepția cazului în care legea prevede suspendarea din funcție și de a-și înceta calitatea de membru în partidul politic.

(4) Nu poate fi numită în funcția de judecător al Curții Constituționale persoana în privința căreia există interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act definitiv.

Articolul 14. Jurământul

(1) Judecătorul își exercită atribuțiile de la data depunerii jurământului.

(2) Judecătorul Curții Constituționale depune în fața Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Consiliului Superior al Magistratului următorul jurământ:

„Jur să îndeplinesc cu bună-credință obligațiile de judecător al Curții Constituționale, să apăr ordinea constituțională a Republicii Moldova, să protejiez

supremația Constituției, drepturile și libertățile fundamentale ale omului și să mă supun în exercitarea funcției numai Constituției”.

(3) În cazul imposibilității de a depune jurământul în condițiile alin. (2), judecătorul depune jurământul în fața plenului Curții Constituționale.

Articolul 15. Garanții de independență a judecătorilor Curții Constituționale

(1) Judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului și se supun numai Constituției.

(2) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi obligați să prezinte explicații sau declarații asupra cazurilor examinate sau aflate în procedură de examinare.

Articolul 16. Inamovibilitatea

(1) Judecătorul Curții Constituționale este inamovibil pe toată durata mandatului.

(2) Mandatul de judecător al Curții Constituționale se suspendă sau se ridică numai în cazurile stabilite de prezenta lege.

Articolul 17. Inviolabilitatea judecătorilor Curții Constituționale

(1) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau opiniile exprimate pe durata exercitării mandatului.

(2) Judecătorul Curții Constituționale nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat, fără încuviințarea prealabilă a plenului Curții Constituționale, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă.

(3) Urmărirea penală împotriva judecătorului Curții Constituționale poate fi pornită doar de către Procurorul General, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul prealabil al plenului Curții Constituționale. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art. 243, 324, 326 și 330² ale Codului penal al Republicii Moldova, precum și în cazul infracțiunilor flagrante, acordul plenului Curții Constituționale pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar.

(4) Judecătorul Curții Constituționale a cărui identitate nu a fost cunoscută în momentul reținerii este eliberat imediat după stabilirea identității.

(5) Reținerea judecătorului Curții Constituționale, surprins în flagrant delict, urmează a fi comunicată imediat Curții Constituționale care, în decursul a 24 de ore își exprimă punctul de vedere asupra reținerii.

(6) Inviolabilitatea judecătorilor Curții Constituționale se extinde asupra locuinței și localului de serviciu, vehiculelor și mijloacelor de telecomunicație folosite de el, asupra corespondenței, bunurilor și documentelor lui personale.

(7) Judecătorul Curții Constituționale poate fi suspendat din funcție, prin hotărâre a plenului dacă în privința acestuia a fost dispusă începerea urmăririi penale, pînă la rămânerea definitivă a hotărârii în cauza respectivă.

Articolul 18. Incompatibilități și restricții în exercitarea funcției

(1) Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția activității didactice, științifice sau de creație.

(2) Judecătorul Curții Constituționale nu are dreptul să desfășoare activitate politică și nu poate fi membru al vreunui partid politic.

Articolul 19. Obligații

Judecătorul Curții Constituționale este obligat:

a) să-și îndeplinească atribuțiile în mod independent, imparțial și în respectul Constituției;

b) să păstreze secretul deliberărilor și al voturilor exprimate;

c) să-și exprime votul afirmativ sau negativ la adoptarea actelor Curții Constituționale;

d) să se abțină de la orice acțiune contrară statutului de judecător;

e) să depună, în condițiile legii, declarație de avere și interese personale;

f) să nu își expună public opinia asupra cauzelor care se află pe rolul Curții Constituționale până la soluționarea definitivă a acestora.

Articolul 20. Garanțiile sociale

(1) Președintele și judecătorii Curții Constituționale sunt salarizați în modul, condițiile și mărimile prevăzute de cadrul normativ privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, din mijloacele bugetului Curții Constituționale.

(2) Judecătorul Curții Constituționale care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, inclusiv în funcția de judecător al Curții Constituționale pe perioada unui mandat deplin, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55 % din salariul lui mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – se mărește cu 3 %, dar în total nu mai mult de 80 % din salariul lui mediu lunar.

(3) Pensia pentru vechime în muncă se plătește integral judecătorului în funcție.

(4) După pensionare, judecătorul are dreptul să se angajeze și să primească atât pensia, cât și salariul integral.

(5) Judecătorului Curții Constituționale care a plecat onorabil din sistem i se plătește o indemnizație unică de concediere egală cu 50% din produsul înmulțirii salariului său mediu lunar la numărul de ani lucrați complet în funcția de judecător. În calculul indemnizației unice de concediere pentru judecătorul demisionat și reîntors în funcție se ia timpul activității în funcția de judecător de la data încetării ultimei demisii.

(6) Judecătorul Curții Constituționale care s-a retras din componența ei din cauza imposibilității de a-și exercita atribuțiile, pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, din motive de sănătate, are dreptul la o indemnizație de concediere egală cu un salariu anual al funcției. Curtea Constituțională are dreptul să acorde judecătorului care

demisionează o indemnizație de concediere egală cu cel mult 3 salarii lunare ale funcției.

(7) Pensiile pentru vechime în muncă și indemnizațiile judecătorilor Curții Constituționale se stabilesc și se plătesc de organele de asigurări sociale.

(8) Cheltuielile pentru achitarea pensiilor și indemnizațiilor judecătorilor Curții Constituționale se asigură după cum urmează: 50% din mărimea stabilită – de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% – de la bugetul de stat.

(9) Durata de exercitare a mandatului de judecător se include în vechimea în muncă totală și neîntreruptă în specialitatea precedentă.

(10) Judecătorul are dreptul la concediu anual plătit pe o durată de 42 de zile calendaristice, precum și la concediu neplătit, în condițiile legii.

(11) La calcularea pensiilor judecătorilor Curții Constituționale se includ perioadele vechimii în muncă generală prevăzute de legislația privind sistemul public de pensii.

(12) Pensiile stabilite conform prezentei legi se indexează în condițiile legislației privind sistemul public de pensii.

Articolul 21. Încetarea mandatului

(1) Mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează și se declară vacanța funcției în caz de:

- a) expirare a termenului mandatului;
- b) demisie;
- c) ridicare a mandatului;
- d) deces.

(2) Încetarea mandatului de judecător al Curții Constituționale se constată și se declară vacanța funcției prin decizia plenului Curții Constituționale.

(3) Judecătorul Curții Constituționale, al cărui mandat a expirat, își exercită activitatea până la depunerea jurământului de către judecătorul nou numit.

(4) În cazul încetării mandatului judecătorului Curții Constituționale în temeiul alin. (1) lit. b) - d), în termen de cel mult 3 zile de la data declarării vacanței funcției, președintele Curții Constituționale sesizează autoritatea care a desemnat judecătorul, solicitând demararea procedurii de desemnare a unui nou judecător. Autoritatea competentă numește judecătorul în termen de 45 de zile de la data sesizării.

Articolul 22. Ridicarea mandatului

(1) Mandatul judecătorului Curții Constituționale se ridică în caz de:

- a) imposibilitate a exercitării funcției de judecător din motive de sănătate pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive;
- b) încălcare a jurământului și a obligațiilor funcției;
- c) pierdere a cetățeniei Republicii Moldova;
- d) aplicare a sancțiunii disciplinare prevăzută la art. 23 alin. (3) lit. c);
- e) pronunțare a unei sentințe definitive de condamnare;

- f) incompatibilitate, stabilită prin act definitiv;
- g) nedepunere a declarației de avere și interese personale sau refuz de a o depune după recepționarea demersului inspectorului de integritate;
- h) dispunere de către instanța judecătorească, prin hotărâre irevocabilă, a confiscării averii nejustificate.

(2) Ridicarea mandatului pentru temeiurile prevăzute la alin. (1) lit. a), b), d) și g) se decide prin hotărârea plenului, adoptată cu votul a 2/3 din numărul judecătorilor Curții Constituționale.

(3) Hotărârea plenului privind ridicarea mandatului judecătorului Curții Constituționale nu se supune niciunei căi de atac.

Articolul 23. Răspunderea disciplinară a judecătorilor

(1) Constituie abatere disciplinară orice comportament al judecătorului care aduce atingere imaginii Curții Constituționale și mandatului de judecător al Curții Constituționale sau subminează încrederea în procesul independent și imparțial de luare a deciziilor de către Curtea Constituțională, precum și orice altă încălcare culpabilă a prevederilor prezentei legi, regulamentului Curții Constituționale, hotărârilor Plenului Curții Constituționale sau ordinelor și dispozițiilor președintelui, după caz.

(2) Stabilirea abaterilor disciplinare și aplicarea sancțiunilor sunt de competența exclusivă a plenului Curții Constituționale, conform prevederilor regulamentului acesteia.

(3) Curtea Constituțională poate aplica judecătorilor, în funcție de gravitatea abaterii, următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertisment;
- b) muștrare;
- c) ridicarea mandatului de judecător al Curții Constituționale.

(4) Avertismentul constă în atenționarea judecătorului asupra abaterii disciplinare comise, cu recomandarea să respecte pe viitor dispozițiile legale, prevenindu-l că la o nouă abatere disciplinară similară îi va putea fi aplicată o sancțiune mai severă. Avertismentul se emite în formă scrisă. Termenul de acțiune a avertismentului este de 1 an.

(5) Muștrarea constituie critica, exprimată în formă scrisă, privind faptele comise de judecător. Termenul de acțiune a muștrării este de 2 ani.

(6) Sancțiunea ridicării mandatului se aplică prin hotărârea plenului, adoptată în modul stabilit la art. 22 alin.(2).

(7) Pentru judecătorul care îndeplinește funcția de președinte al Curții Constituționale, în afară de sancțiunile indicate la alin. (3), poate fi aplicată și sancțiunea disciplinară de eliberare din funcția respectivă.

CAPITOLUL IV ACTIVITATEA JURISDICTIONALĂ

Articolul 24. Sesizarea Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția la sesizarea depusă de subiecții abilitați cu acest drept.

(2) Sesizarea trebuie să corespundă cerințelor de fond și de formă stabilite de regulamentul Curții Constituționale.

Articolul 25. Subiecții cu drept de sesizare

(1) Dreptul de sesizare îl au:

- a) Președintele Republicii Moldova;
- b) Guvernul;
- c) ministrul justiției;
- d) Consiliul Superior al Magistraturii;
- e) judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor;
- f) Consiliul Superior al Procurorilor;
- g) deputatul în Parlament;
- h) Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului;
- i) consiliile unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) – în cazurile de supunere controlului constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale pînă la intrarea în vigoare a acestora pentru Republica Moldova, care nu corespund art. 109 și, respectiv, art. 111 din Constituție.

(2) Subiecții prevăzuți la alin. (1) pot depune sesizări în probleme ce țin de competența lor, cu excepția sesizării privind:

- a) revizuirea Constituției, care poate fi depusă de subiecții indicați în art. 141 din Constituție;
- b) constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului, care poate fi depusă de Președintele Republicii Moldova;
- c) constatarea circumstanțelor ce justifică demiterea din funcție a Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, care poate fi depusă în temeiul unei hotărâri a Parlamentului, semnată de Președintele Parlamentului;
- d) constituționalitatea unui partid, care poate fi depusă de Parlament, de Președintele Republicii Moldova, de Guvern, de ministrul justiției sau de Procurorul General;
- e) ridicarea excepției de neconstituționalitate, care poate fi depusă de subiecții indicați la alin. (1) lit. e).

(3) Rezultatele referendumului republican, ale alegerilor în Parlament și ale alegerii Președintelui Republicii Moldova se confirmă în urma examinării raportului Comisiei Electorale Centrale.

(4) Materialele privind declararea candidatului supleant în calitate de deputat în Parlament se prezintă de către Comisia Electorală Centrală.

Articolul 26. Acțiunea actului contestat

(1) Acțiunea actului contestat, care afectează sau se referă la domeniile stabilite la alin. (2), poate fi suspendată până la soluționarea în fond a cauzei cu emiterea unei decizii.

(2) Se poate dispune suspendarea acțiunii în vederea evitării prejudiciilor și consecințelor negative iminente și ireparabile de o gravitate semnificativă:

1) actelor normative care afectează sau se referă la următoarele domenii:

a) suveranitatea și puterea de stat;

b) drepturile și libertățile fundamentale ale omului;

c) democrația și pluralismul politic;

d) separația și colaborarea puterilor;

e) unitatea poporului și dreptul de identitate;

f) securitatea economică sau financiară a statului;

g) alte domenii pentru care Curtea Constituțională consideră necesară suspendarea acțiunii actului contestat;

2) actelor cu caracter individual emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova sau de Guvern, care se referă la persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public și/sau politic deosebit.

(3) Curtea Constituțională examinează cererea de suspendare a actului normativ contestat cel târziu în a doua zi lucrătoare după înregistrarea sesizării.

(4) Decizia de suspendare a acțiunii actului contestat se adoptă de plenul Curții Constituționale cu votul a cel puțin 4 judecători. În caz de imposibilitate a convocării plenului Curții, decizia de suspendare se emite printr-o dispoziție a președintelui Curții Constituționale, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către plenul Curții Constituționale.

(5) Decizia de suspendare a actului normativ contestat intră în vigoare la data adoptării, urmând a fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(6) În cazul suspendării acțiunii actului normativ contestat, Curtea Constituțională examinează sesizarea în fond, cu prioritate, într-un termen cât mai scurt posibil.

Articolul 27. Etapele de examinare a sesizărilor

(1) Etapele de examinare a sesizării sunt:

a) examinarea admisibilității sesizării;

b) examinarea în fond a sesizării declarată admisibilă.

(2) Admisibilitatea sesizărilor se examinează de plenul Curții Constituționale fără participarea părților, în conformitate cu prevederile regulamentului Curții Constituționale.

(3) Sesizările urmează a fi declarate inadmisibile în cazul în care:

a) soluționarea sesizării nu ține de competența Curții Constituționale;

b) există o hotărâre/decizie a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate din perspectiva aceluiași critici de neconstituționalitate și sesizarea nu poate schimba practicile jurisprudențiale;

c) normele contestate au fost modificate sau abrogate, cu excepția cazului în care acestea continuă să producă efecte asupra autorului excepției de neconstituționalitate;

d) autorul ridică o problemă de interpretare și de aplicare a legilor organice și ordinare;

e) obiectul sesizării excede competența subiectului sesizării;

f) sesizarea este vădit neîntemeiată.

(4) Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate urmează a fi declarate inadmisibile conform alin. (3), precum și în următoarele cazuri:

a) obiectul excepției nu face parte din categoria actelor enumerate la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția de neconstituționalitate este ridicată de către o persoană terță, care nu este parte la proces sau reprezentantul acesteia;

c) prevederile contestate nu urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu a fost constatată incidența vreunui drept fundamental.

(5) Sesizările declarate admisibile sunt examinate în ședința publică a Curții, în conformitate cu prevederile regulamentului Curții Constituționale.

Articolul 28. Limba de procedură

Procedura jurisdicțională a Curții Constituționale și lucrările de secretariat se desfășoară în limba română.

Articolul 29. Termenul de soluționare a sesizării

Curtea Constituțională examinează sesizarea în termen de 6 luni de la data înregistrării acesteia. La solicitarea judecătorului-raportor sau a participanților la proces, plenul Curții Constituționale poate prelungi termenul de soluționare a sesizării.

Articolul 30. Părțile procesului de jurisdicție constituțională

(1) Părți în procesul de jurisdicție constituțională sunt:

a) autorul sesizării;

b) persoanele oficiale sau autoritățile publice ale căror acte sunt contestate.

(2) În cazul contestării actelor legislative parte a procesului de jurisdicție constituțională este și Guvernul.

(3) La soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate parte în proces este judecătorul care a ridicat excepția de neconstituționalitate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său sau partea litigiului (reprezentantul acesteia) dacă excepția a fost ridicată de către aceasta din urmă. În cazul în care excepția de neconstituționalitate este ridicată de către un complet de judecată, sesizarea este susținută în ședința publică a Curții Constituționale de către un judecător delegat din cadrul completului.

(4) Părțile își pot exercita drepturile procedurale personal sau prin reprezentant, în modul stabilit de regulamentul Curții Constituționale. Participarea personală a unei părți la proces nu împiedică participarea reprezentanților.

(5) Absența unei părți, înștiințată despre data, ora și locul desfășurării ședinței, nu împiedică examinarea cauzei.

Articolul 31. Drepturile părților

(1) Părțile în procesul de jurisdicție constituțională beneficiază de drepturi procedurale egale.

(2) Părțile au acces la materialele cauzei, pot să prezinte argumente și să participe la examinarea lor, să pună întrebări altor participanți la proces, să prezinte explicații verbale și scrise, să obiecteze împotriva argumentelor și considerentelor altor participanți la proces. În cadrul ședinței Curții Constituționale, părțile prezintă faptele și aspectele de drept ale cauzei.

(3) Părțile au dreptul la cuvântul de încheiere. Curtea Constituțională poate oferi părților, la cerere, timpul necesar pregătirii cuvântului de încheiere, pentru care fapt se anunță întreruperea ședinței.

(4) Părțile nu pot folosi dreptul la cuvânt în ședința Curții Constituționale pentru declarații politice.

(5) Participanții la proces au dreptul să ia cunoștință de materialele cauzei în condițiile stabilite de Curtea Constituțională.

Articolul 32. Răspunderea pentru încălcarea procedurii jurisdicției constituționale

(1) În procesul exercitării jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională poate aplica participanților la ședință următoarele sancțiuni:

- a) avertisment;
- b) îndepărtarea din sala de ședințe;

(2) Avertismentului se emite de către președintele ședinței persoanei care perturbază ordinea publică în timpul examinării cauzei în ședință publică.

(3) Îndepărtarea din sala de ședințe poate fi aplicată de Curtea Constituțională în cazul în care persoana, care a fost avertizată în conformitate cu alin. (2) perturbă în mod repetat ordinea publică în timpul desfășurării ședinței, amenință securitatea participanților la proces, manifestă lipsă de respect față de Curtea Constituțională prin nerespectarea dispozițiilor date de președintele ședinței, precum și săvârșește fapte care denotă desconsiderare vădită față de Curtea Constituțională și de procedura jurisdicției constituționale.

Articolul 33. Ședințele Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională examinează sesizările aflate pe rol în cadrul ședințelor publice, cu excepția cazurilor în care legea prevede examinarea sesizărilor în ședințe închise.

(2) Sesizările privind interpretarea Constituției, precum și inițiativele de revizuire a Constituției se examinează în ședințe închise, fără participarea părților, cu excepția cazului în care Curtea Constituțională decide altfel. Dispozitivul hotărârilor privind interpretarea Constituției și al avizelor asupra inițiativelor de revizuire a Constituției se pronunță public. Părțile sunt informate despre data, ora și locul pronunțării publice a dispozitivului.

(3) Informația despre data, ora și ordinea de zi a ședințelor Curții Constituționale se anunță pe pagina web oficială a Curții Constituționale.

(4) În cazul în care publicitatea ședințelor poate dăuna securității statului și ordinii publice, plenul Curții Constituționale poate dispune organizarea ședinței închise. La examinarea cauzei în ședință închisă se respectă procedura jurisdicției constituționale.

(5) Ședința Curții Constituționale este prezidată de președintele Curții Constituționale, sau după caz de președintele ședinței, în condițiile regulamentului Curții Constituționale.

(6) Indicațiile președintelui ședinței sunt obligatorii pentru toți cei prezenți la ședință.

(7) În cadrul ședințelor publice, după rostirea cuvântului de încheiere de către părți, președintele ședinței anunță retragerea Curții Constituționale în sala de consiliu pentru deliberare.

Articolul 34. Recuzarea judecătorilor

Judecătorul Curții Constituționale se abține de la examinarea cauzei sau poate fi recuzat în cazul în care:

a) este persoană apropiată, în sensul Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, cu participanții la ședință sau cu reprezentanții lor;

b) a fost implicat anterior la luarea deciziilor în cauza supusă examinării, a participat la adoptarea actului contestat, excepție făcând elaborarea și adoptarea Constituției;

c) și-a expus în public opinia asupra constituționalității actului contestat;

d) există alte circumstanțe care pun la îndoială rezonabilă imparțialitatea judecătorului.

Articolul 35. Procedura de examinare a cererilor de recuzare

(1) Părțile pot înainta cererea de recuzare până la începutul dezbaterilor, iar în cazul ședințelor închise, până la data la care urmează să se desfășoare ședința închisă în care se examinează cauza. În cerere trebuie să fie indicate motivele recuzării judecătorului.

(2) Judecătorul în privința căruia s-a înaintat cererea de recuzare dispune de dreptul de a se expune cu privire la motivele de recuzare înaintate.

(3) Cererea de recuzare a judecătorului se examinează de plenul Curții Constituționale. Decizia se adoptă cu majoritatea voturilor judecătorilor Curții Constituționale, iar în caz de paritate de voturi recuzarea se admite.

(4) Cererea de abținere se examinează conform prevederilor prezentului articol.

Articolul 36. Deliberarea și votarea

(1) Judecătorii Curții Constituționale deliberază în sala de consiliu. Deliberarea este secretă.

(2) După încheierea deliberărilor, președintele ședinței pune la vot propunerile judecătorului-raportor și ale celorlalți judecători. Abținerea judecătorilor de la vot este interzisă.

(3) Actele Curții Constituționale se adoptă cu votul majorității judecătorilor.

(4) Actele Curții Constituționale se adoptă prin vot deschis. La decizia plenului, unele acte pot fi votate în mod secret.

(5) Judecătorul Curții Constituționale care nu este de acord cu hotărârea adoptată sau cu avizul emis poate să-și expună în scris opinia sa separată. Opinia separată a judecătorului este parte integrantă a actului adoptat și se anexează la acesta.

(6) Dacă în timpul deliberărilor se înregistrează paritate de voturi, președintele ședinței decide reluarea examinării cauzei pentru analiza unor noi argumente sau circumstanțe esențiale pentru soluționarea cauzei. În astfel de cazuri, președintele ședinței anunță întreruperea ședinței sau amână examinarea cauzei.

(7) În cazul în care la adoptarea hotărârii privind constituționalitatea actului normativ se înregistrează paritate de voturi, actul normativ se prezumă constituțional, iar cauza se sistează. În alte cazuri de paritate a voturilor se consideră că hotărârea, decizia sau avizul nu au fost adoptate, iar examinarea cauzei se sistează, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. d), e), f) și h), când examinarea cauzei se amână.

Capitolul V ACTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 37. Actele Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională adoptă hotărâri, decizii și emite avize.

(2) În cazul soluționării în fond a sesizării, Curtea Constituțională adoptă hotărâre sau emite aviz. Hotărârile și avizele se adoptă în numele Republicii Moldova. În cazul în care sesizarea nu este soluționată în fond, Curtea Constituțională adoptă decizie.

(3) Actele Curții Constituționale se pronunță public, sunt semnate de președintele Curții Constituționale și se publică pe pagina web oficială și în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(4) Actele Curții Constituționale nu se supun nici unei căi de atac, sunt definitive și intră în vigoare la data pronunțării dispozitivului.

Articolul 38. Hotărârile Curții Constituționale

(1) Prin hotărâre, Curtea Constituțională:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova intenționează să devină parte;

b) interpretează Constituția;

c) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

d) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

e) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor normative, sesizate de instanțele judecătorești;

f) se pronunță asupra constituționalității unui partid;

g) aprobă raportul anual privind exercitarea jurisdicției constituționale.

(2) Curtea Constituțională adoptă hotărârea motivată în termen de cel mult 45 zile calendaristice din data desfășurării ședinței publice.

Articolul 39. Avizele

Prin avize, Curtea Constituțională se pronunță asupra:

a) inițiativelor de revizuire a Constituției;

b) circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului;

c) circumstanțelor care justifică demiterea din funcție a Președintelui Republicii Moldova;

d) circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova;

e) altor cazuri ce țin de competența sa, pentru care este necesară emiterea avizelor.

Articolul 40. Deciziile

Deciziile se adoptă de către plenul Curții Constituționale, în toate cazurile în care nu este necesară adoptarea hotărârilor sau emiterea avizelor.

Articolul 41. Adresele

Dacă la examinarea cauzei Curtea Constituțională constată existența unor lacune în legislație ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, ea atrage atenția autorităților publice respective, printr-o adresă, asupra lichidării acestor lacune.

Articolul 42. Revizuirea hotărârii și avizului

(1) Revizuirea hotărârii și avizului se efectuează numai la inițiativa Curții Constituționale, cu votul majorității judecătorilor ei, în cazul în care:

a) au apărut noi împrejurări, necunoscute la data adoptării hotărârii și emiterii avizului, dacă aceste împrejurări sunt de natură să schimbe esențial hotărârea și avizul;

b) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, iar Curtea Constituțională a contribuit la această încălcare.

(2) Revizuirea hotărârii și avizului se efectuează cu respectarea procedurii de jurisdicție constituțională.

Articolul 43. Acțiunea actelor Curții Constituționale

(1) Actele Curții Constituționale sânt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice.

(2) Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

(3) Consecințele juridice ale actului normativ sau ale unor părți ale acestuia declarate neconstituționale sânt înlăturate conform legislației în vigoare.

Articolul 44. Obligația autorităților publice privind executarea actelor Curții Constituționale

(1) Guvernul, în termen de cel mult 6 luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, prezintă Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea actului normativ sau a unor părți ale acestuia declarate neconstituționale. Proiectul de lege respectiv se examinează de Parlament în mod prioritar.

(2) Președintele Republicii Moldova sau Guvernul, în termen de cel mult 3 luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, modifică actul sau unele părți ale acestuia declarate neconstituționale și, după caz, emite sau adoptă un act nou.

(3) Constatările Curții Constituționale privind lacunele reglementărilor normative, datorate nerealizării unor prevederi constituționale, indicate în adresă, sunt examinate de către autoritatea vizată, care în termen de cel mult 3 luni, informează Curtea Constituțională despre rezultatele examinării.

Articolul 45. Rapoartele Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională întocmește anual raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale.

(2) Raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale se plasează pe pagina web oficială a Curții Constituționale.

Capitolul VI

ASIGURAREA ACTIVITĂȚII CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 46. Judecătorii-asistenți

(1) Judecătorii Curții Constituționale sânt asistați în activitate de 6 judecători-asistenți, care formează corpul judecătorilor-asistenți, în condițiile prezentei legi și a regulamentului Curții Constituționale.

(2) Judecătorii-asistenți sunt salarizați în condițiile și în modul stabilite de legislația privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar.

(3) Corpul judecătorilor-asistenți desfășoară activitatea sub conducerea președintelui Curții Constituționale.

(4) Judecătorii-asistenți sunt numiți de către președintele Curții Constituționale, după promovarea unui concurs public. Regulamentul cu privire la comisia de concurs și modul de desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției de judecător-asistent se aprobă de plenul Curții Constituționale.

(5) Candidatul la funcția de judecător-asistent trebuie să dețină cetățenia Republicii Moldova, reputație ireproșabilă, pregătire juridică superioară și o vechime de cel puțin 8 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior, să cunoască limba română și să corespundă cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției.

(6) Nu poate fi numită în funcția de judecător-asistent al Curții Constituționale persoana în privința căreia există interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act definitiv.

(7) Judecătorul-asistent are obligațiile prevăzute la art. 19 lit. a), d), e), f).

(8) Evaluarea profesională a judecătorilor-asistenți se face o dată la 3 ani de Comisia de evaluare, care se formează din judecătorii Curții Constituționale, la propunerea președintelui Curții Constituționale. Evaluarea profesională a judecătorilor-asistenți are ca scop stabilirea nivelului de competență profesională al acestora, în vederea îmbunătățirii performanțelor profesionale și creșterii eficienței activității Curții Constituționale. Metodologia de evaluare se stabilește prin regulament aprobat de plenul Curții Constituționale.

(9) Judecătorul-asistent poate fi tras la răspundere disciplinară în condițiile art. 23.

(10) Eliberarea din funcție a judecătorului-asistent are loc în cazurile prevăzute la art. 22 alin. (1) sau ca urmare a evaluării profesionale negative și se dispune prin ordin al președintelui Curții Constituționale, care se comunică judecătorului-asistent în termen de 5 zile lucrătoare de la data emiterii.

Articolul 47. Secretariatul Curții Constituționale

(1) Secretariatul Curții Constituționale acordă judecătorilor Curții Constituționale asistență informațională, organizatorică, științifică și de altă natură.

(2) Secretariatul Curții Constituționale este condus de secretarul general, care este asistat de un secretar general adjunct.

(3) Regulamentul Secretariatului Curții Constituționale, organigrama și statul de funcții se aprobă de Curtea Constituțională.

(4) Secretariatul Curții Constituționale este constituit din funcționari publici, cărora se aplică prevederile Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, și din personal contractual, cărora se aplică prevederile legislației muncii.

Articolul 48. Finanțarea activității Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională are buget propriu, care este parte integrantă a bugetului de stat.

(2) Bugetul Curții Constituționale se elaborează, se aprobă și se administrează în conformitate cu principiile, regulile și procedurile prevăzute de legislația cu privire la finanțele publice și responsabilității bugetar-fiscale.

Articolul 49. Sigiliul

Curtea Constituțională are sigiliu cu imaginea Stemei de Stat și cu denumirea sa.

Articolul 50. Sediul

(1) Sediul Curții Constituționale este în municipiul Chișinău.

(2) Ședințele în plen ale Curții Constituționale au loc la sediul acesteia.

Articolul 51. Paza și protecția

Paza sediului Curții Constituționale și protecția președintelui și a judecătorilor Curții Constituționale este asigurată în condițiile legii.

Capitolul VII DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 52.

(1) Prezenta lege intră în vigoare în termen de 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Până la data intrării în vigoare a prezentei legi, Curtea Constituțională va adopta actele normative necesare implementării prezentei legi.

(3) La data intrării în vigoare a prezentei legi, Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 8, art.86), și Codul jurisdicției constituționale aprobat prin Legea nr. 502/1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 53-54, art. 597) se abrogă.

(4) La capitolul I, secțiunea a 3-a codul funcției „A03” din anexa la Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 164–165, art. 480), cu modificările ulterioare, poziția „Șef al Secretariatului Curții Constituționale/șefă a Secretariatului Curții Constituționale” se substituie cu poziția „Secretar general al Curții Constituționale /secretară generală a Curții Constituționale”, iar poziția „Șef adjunct al Secretariatului Curții Constituționale/șefă adjunctă a Secretariatului Curții Constituționale” se substituie cu poziția „Secretar general adjunct al Curții Constituționale/secretară generală adjunctă a Curții Constituționale”.

Președintele Parlamentului